

จดหมายข่าว (E-Newsletter: Agri. Policy Research)

งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2

ประจำเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2563

ความเบื้องต้น

โดย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ และ ดร. ปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์
สถาบันคลังสมองของชาติ

“...ประเทศที่มีการให้นำเข้าเนื้อสุกรที่ไม่ปลอดสารเร่งเนื้อแดง ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน และเวียดนาม...”

“...ประเทศที่ไม่ให้นำเข้าเนื้อสุกรที่ไม่ปลอดสารเร่งเนื้อแดง คือ รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรป ...”

จดหมายข่าว “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร” ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2563) นี้ ยังคงนำเสนอผลการศึกษารายการวิจัย “การศึกษาผลกระทบของนโยบายการให้นำเข้าและการไม่ให้นำเข้าเนื้อสุกรที่ไม่ปลอดสารเร่งเนื้อแดง” โดยวัตถุประสงค์ส่วนนี้ คือ นำเสนอสถานภาพของอุตสาหกรรมสุกรในต่างประเทศ ทั้งกลุ่มประเทศที่มีการให้นำเข้าเนื้อสุกรที่ไม่ปลอดสารเร่งเนื้อแดง ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน และเวียดนาม และประเทศที่ไม่ให้นำเข้าเนื้อสุกรที่ไม่ปลอดสารเร่งเนื้อแดง คือ รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรป โดยพิจารณาถึงข้อมูลความพอเพียงของการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศ (Self-sufficiency ratio) อัตราการเปลี่ยนแปลงการผลิต การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างฟาร์มเกษตรกร ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรต่อคน ปริมาณการบริโภคในประเทศ และราคาเนื้อสุกรในประเทศ ทำการเปรียบเทียบในช่วงก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงนโยบาย ตลอดจนนำเสนอผลที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมสุกรในประเทศดังกล่าว จนถึงปี 2560

ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นตัวอย่างและกรณีศึกษาทางเลือกให้กับประเทศไทยถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางการปรับตัวของอุตสาหกรรมสุกรทั้งในประเทศที่ไม่มีนโยบายการให้นำเข้าและไม่ให้นำเข้า

สำนักประสานงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจดหมายข่าวฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงผู้สนใจไม่มากก็น้อย ✕

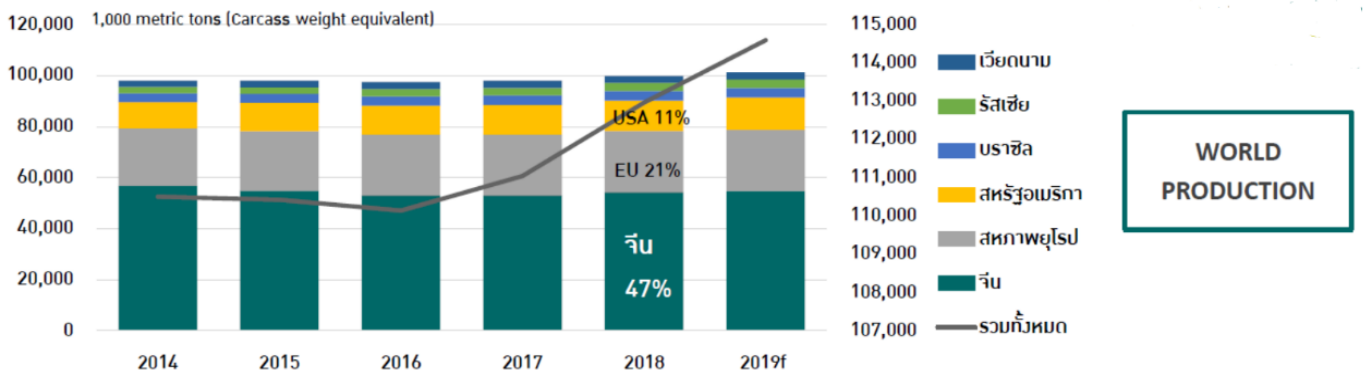

“กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมสุกรของต่างประเทศ: เปรียบเทียบประเทศที่มีการให้นำเข้า และไม่ให้นำเข้าเนื้อสุกรที่ไม่ปลอดสารเร่งเนื้อแดง”

ศึกษาโดย เออวดี เปรมัชเชียร ญัฐพล พจนำประเสริฐ คณะเศรษฐศาสตร์ และ ญัฐวุฒิ รัตนวนิชย์โรจน์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

✧ ภาพรวมสถานการณ์การผลิตและการค้าสุกรโลก

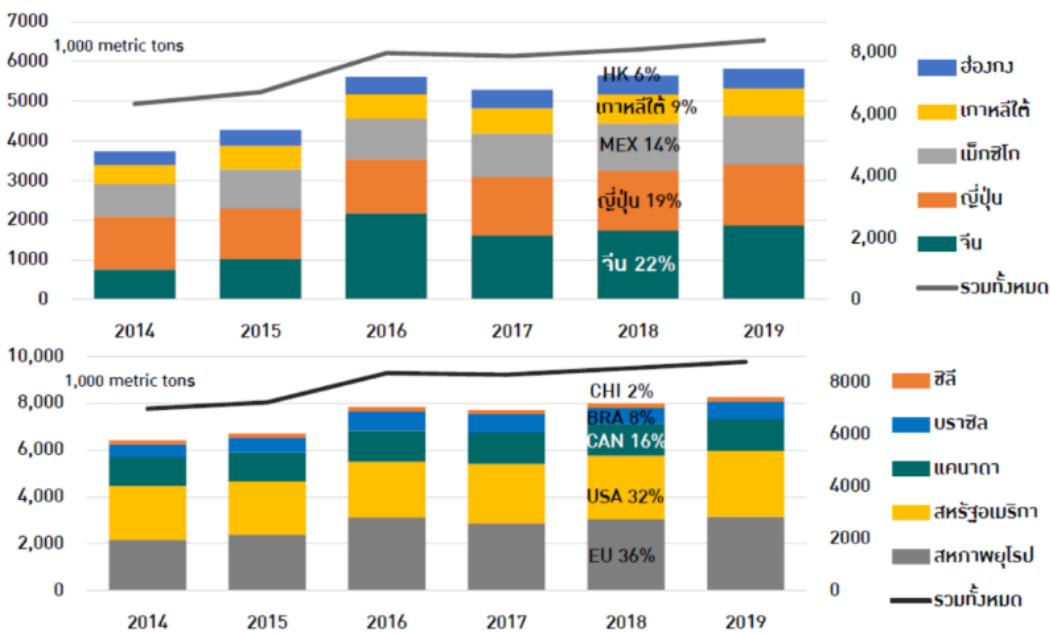
ภาพรวมการผลิตสุกรของโลก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประมาณร้อยละ 2 ต่อปี โดยการเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มาจากการขยายกำลังการผลิตในประเทศจีน สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป แต่อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2560 มีการระบาดของโรค African Swine Fever (ASF) ในประเทศจีน จึงส่งผลกระทบต่อแนวโน้มของการผลิตมีอัตราการเติบโตที่ลดลง ในขณะที่ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปลดกำลังการผลิตลงเนื่องจากราคาสินค้าเนื้อสุกรที่ลดลง ประกอบกับต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะค่าอาหารที่เพิ่มขึ้นจึงส่งผลให้กำลังการผลิตของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีแนวโน้มลดลง พบว่ากำลังการผลิตสุกรของประเทศจีนมีการผลิตสูงสุด มีอัตราการเติบโตคงที่ในช่วงปี 2561 และคาดการณ์ว่าจะใกล้เคียงการผลิตเดิมในปี 2562 ในขณะที่ประเทศที่มีกำลังการผลิตรองลงมาคือกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกา โดยกำลังการผลิตของประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านของการผลิตสุกรมีชีวิต ประเทศจีนมีกำลังการผลิตสูงสุด รองลงมาคือสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา บราซิล และรัสเซียตามลำดับ ในส่วนของการบริโภคนั้น ประเทศจีน เป็นประเทศที่มีอัตราการบริโภคสูงสุดเช่นกัน ซึ่งมากกว่าการผลิตในประเทศ จึงต้องอาศัยการนำเข้าในบางส่วน รองลงมาคือสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกาและ รัสเซีย ตามลำดับ โดยปริมาณการบริโภคในภาพรวมของโลก มีอัตราการเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.8 ในช่วงปี 2561 สำหรับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีการประมาณการว่าจะมีแนวโน้มการบริโภคที่ลดลงเนื่องมาจากการลดกำลังการผลิต รวมถึงราคาสุกรที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ในขณะที่ประเทศอื่นๆ อาทิ บราซิล ญี่ปุ่น เวียดนาม เม็กซิโก เกาหลีใต้ มีแนวโน้มของความต้องการบริโภคในอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างคงที่

ในส่วนของการค้าและการนำเข้าประเทศผู้นำเข้าหลักคือประเทศจีน รองลงมาคือญี่ปุ่น เม็กซิโก เกาหลีใต้ ฮองกง ตามลำดับ โดยประเทศจีน นำเข้าสูงสุดจากสหภาพยุโรป มากกว่าร้อยละ 60 ของปริมาณการนำเข้า รองลงมาคือแคนาดา สหรัฐอเมริกา บราซิล ตามลำดับ โดยปริมาณการนำเข้าในช่วงปี 2559-2560 มีแนวโน้มลดลง จากผลกระทบของการระบาดของโรค ส่งผลให้ประชาชนในประเทศจีนเอง ลดการบริโภคเนื้อสุกรลง ในขณะที่ราคาในประเทศลดลงตามไปด้วย สำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้นำเข้าหลักเป็นอันดับสองของโลก มีแนวโน้มของการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับประเทศเม็กซิโกที่มีอัตราการนำเข้าเติบโตอย่างเพิ่มขึ้น

ในด้านของการส่งออก ที่ผ่านมามีกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปเป็นประเทศผู้ส่งออกหลัก มีกำลังการส่งออกมากถึงร้อยละ 35 ของการส่งออกในตลาดโลก รองลงมาคือสหรัฐอเมริกา ที่มีกำลังการส่งออกที่ร้อยละ 32 ในขณะที่แคนาดาเท่ากับร้อยละ 16 บราซิลร้อยละ 8 ตามลำดับ แนวโน้มการส่งออกของประเทศสหรัฐอเมริกามีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมาก เนื่องจากการเติบโตของการส่งออกในประเทศเม็กซิโก ที่เป็นประเทศส่งออกหลักของสหรัฐอเมริกา รวมถึงญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และแคนาดา

TOP 5 IMPORT COUNTRIES

TOP 5 EXPORT COUNTRIES

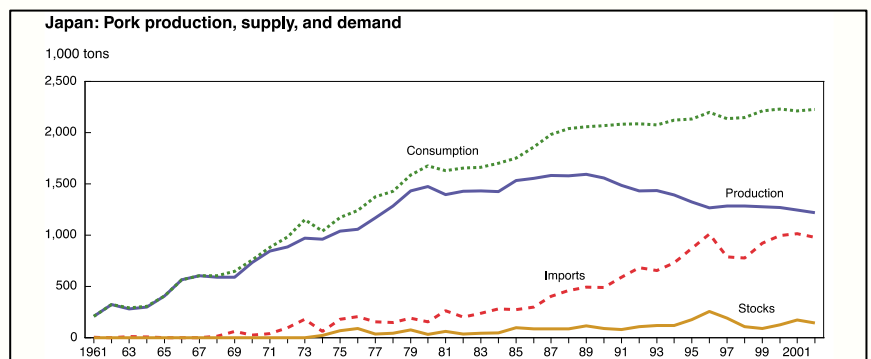
ภาพรวมของอุตสาหกรรมสุกรในประเทศต่างๆ พบว่าเนื้อสุกรยังคงเป็นแหล่งโปรตีนสำคัญของประชากรโลก ประกอบกับแนวโน้มของความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้นของหลายประเทศที่เติบโตพร้อมกับการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ ยังคงทำให้อุตสาหกรรมสุกรมีการเติบโตในการผลิต โดยเฉพาะประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ ที่มีกำลังการผลิตมาก มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง ทั้งในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เน้นระบบการผลิตสุกรเพื่อการจำหน่ายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ นอกจากนี้ในประเทศที่พัฒนาแล้วยังมีประเด็นของคุณภาพและความปลอดภัยในการผลิตที่มากขึ้น เป็นข้อจำกัดและข้อกีดกันทางการค้าประการหนึ่งส่งผลให้การค้าเนื้อสุกรของประเทศต่างๆ ยังมีข้อจำกัด

✧ อุตสาหกรรมสุกรในประเทศญี่ปุ่น

อุตสาหกรรมสุกรในประเทศญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงอย่างมากภายหลังการเปิดตลาดจากการปรับเปลี่ยนระบบโควตาการนำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกาในปี 1988 เป็นการเก็บภาษีภายใต้ข้อตกลงทางการค้า โดยในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มนำเข้าสินค้าสุกรเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศส่งออกหลักไปของสินค้าเนื้อสุกรไปยังประเทศญี่ปุ่น แสดงถึงแนวโน้มของการบริโภคในประเทศที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่การผลิตในประเทศมีแนวโน้มลดลง และปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รัฐบาลญี่ปุ่นมีการอุดหนุนเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรอย่างมากรวมถึงสนับสนุนอุตสาหกรรมสุกรในหลายรูปแบบ โดยเน้นการอุดหนุนในราคาตลาดเป็นสำคัญ หลังจากการเปิดตลาดให้นำเข้าเนื้อสุกรนับตั้งแต่ปี 1988-1989 ภายใต้การเจรจา U.S. General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) เป็นต้นมา รัฐบาลญี่ปุ่นได้พยายามใช้มาตรการและนโยบายต่างๆ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการตลาดเนื้อสุกรไว้ แต่อย่างไรก็ตามเครื่องมือในการแทรกแซงตลาด ยังไม่มากพอที่จะรักษาระดับการผลิตหรือช่วยเหลือเกษตรกรในประเทศได้ ส่งผลให้ภาครัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่ออุดหนุนเกษตรกรในประเทศ

มาตรการที่รัฐบาลญี่ปุ่นใช้เพื่อรักษาเสถียรภาพในอุตสาหกรรมสุกร ประกอบไปด้วย 1) การอุดหนุนราคาเนื้อสุกรแก่เกษตรกร เมื่อราคาเนื้อสุกรลดลง หรือเพื่อตรึงราคาสุกร โดยการจ่ายเงินชดเชยภายใต้ Regional Pork Production Stabilization Fund 2) การประกันความเสียหายจากโรคระบาด การเสียชีวิตและบาดเจ็บของสุกร โดยรัฐบาลช่วยจ่ายค่าเบี้ยประกันร้อยละ 40 เพื่อช่วยป้องกันความเสียหายแก่ฟาร์มของเกษตรกร 3) มาตรการอัตราภาษีศุลกากร หรือการใช้ Tariffs เพื่อเพิ่มราคานำเข้า โดยมีอัตราที่ประมาณ ร้อยละ 4-21.3 และ 4) ระบบ Gate price system เป็นระบบที่สำคัญและยังใช้อยู่ นับตั้งแต่การเปิดให้มีการนำเข้า และถือว่าเป็น main barrier to pork imports ของประเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ราคานำเข้าไม่ต่ำจนเกินไปและส่งผลกระทบต่อราคาในประเทศ 5) การขอสงวนสิทธิ์ โดยรัฐบาลญี่ปุ่นขอ Safeguards และ special safeguards ต่อ WTO เพื่อเพิ่มข้อกีดกันในการนำเข้า และ 6) การห้ามนำเข้าเนื้อสุกรจากประเทศที่เกิดโรคระบาด Sanitary rules โดยการห้ามนำเข้านี้ส่งผลกระทบต่อประเทศได้ทันทีที่เป็นผู้ส่งออกหลักจากเอเชีย

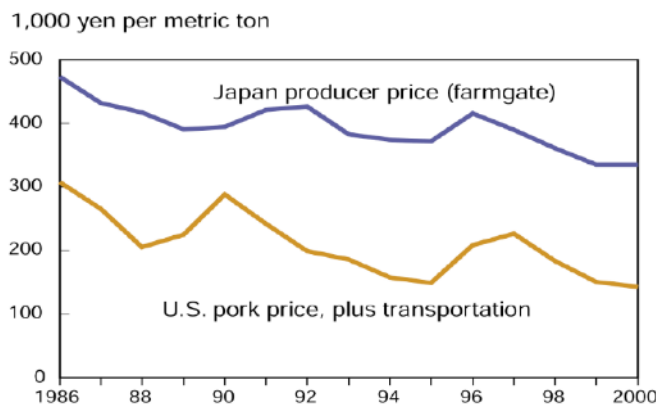
รัฐบาลญี่ปุ่นอุดหนุนอุตสาหกรรมสุกรมากที่สุด ในช่วง 10 ปี หลังเปิด FTA เนื้อสัตว์

- การจ่ายชดเชยราคาตามจำนวนสุกรที่ขึ้นทะเบียน โดย pork fund associations รัฐบาลท้องถิ่น และรัฐบาลกลาง
- Disaster insurance subsidies โดยรัฐบาลจ่ายค่าเบี้ยให้ 40%
- Gate price system เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาในประเทศ
- Tariff และ Safe Guard เป็น temporarily increase barriers to imports ตาม WTO เพื่อป้องกันอุตสาหกรรมในประเทศ

“...เครื่องมือในการแทรกแซงตลาด ยังไม่มากพอที่จะรักษาระดับการผลิตหรือช่วยเหลือเกษตรกรส่งผลให้ภาครัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่ออุดหนุนเกษตรกรในประเทศ...”

แสดงให้เห็นว่าการเปิดเสรีการให้นำเข้าเนื้อสุกร ส่งผลต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศและโครงสร้างของการผลิตเนื้อสุกรภายในประเทศอย่างชัดเจน ทำให้จำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากต้นทุนการผลิตที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับการนำเข้า และการแข่งขันของราคาสุกรที่นำเข้ามาที่มีราคาต่ำ นอกจากนี้หากพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดจากการเปิดตลาดนำเข้าเนื้อสุกรของประเทศญี่ปุ่นแล้วพบว่า ส่งผลให้ความสามารถในความพอเพียงของการผลิตในประเทศ หรือ Sufficiency Ratio ของการผลิตสุกรในประเทศมีแนวโน้มที่ลดลงจนกระทั่งเท่ากับร้อยละ 59 แสดงถึงภาพรวมของการผลิต การบริโภค ราคา การนำเข้า ส่งออก และอัตราความพอเพียงของการผลิตในประเทศ

JAPAN

59%

PORK SUFFICIENCY RATIO 2017
เปิดตลาดจากการปรับเปลี่ยนระบบ
โควตาการนำเข้าจากประเทศ
สหรัฐอเมริกาในปี 1988

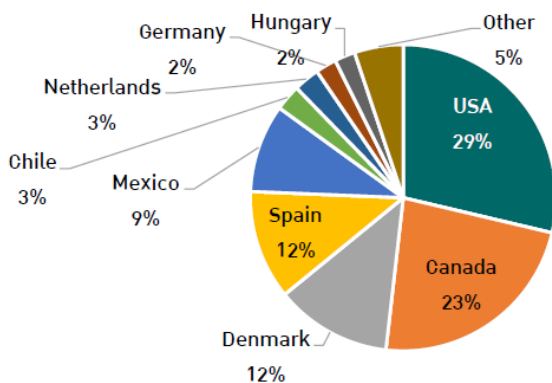
0.27%

ปริมาณการผลิตเฉลี่ยในประเทศ
เพิ่มขึ้นต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017

2 เท่า

ราคาเนื้อสุกรที่ผลิตในญี่ปุ่น สูงกว่า
เนื้อสุกรนำเข้า

จากกรณีของประเทศญี่ปุ่น สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบเชิงโครงสร้างของอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากภายหลังการเปิดตลาดให้มีการนำเข้าเนื้อสุกร ตามข้อตกลงทางการค้า โดยอุตสาหกรรมสุกรในประเทศญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างการผลิตที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลากว่า 30 ปี ที่อุตสาหกรรมสุกรของประเทศญี่ปุ่นลดการผลิตลงและเริ่มคงที่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยการนำเข้ายังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเติบโตของประชากรและอัตราการบริโภคเนื้อสุกรที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

29%

นำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกา
ปริมาณมากที่สุด

2.38%

ปริมาณนำเข้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในช่วง
10 ปี 2007-2017

เนื้อสุกรญี่ปุ่น

ราคาสูง และมีคุณภาพดีเยี่ยม จึง
เหมาะกับกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูง
และใส่ใจในเรื่องของคุณภาพ
มากกว่าราคา

เนื้อสุกรนำเข้า

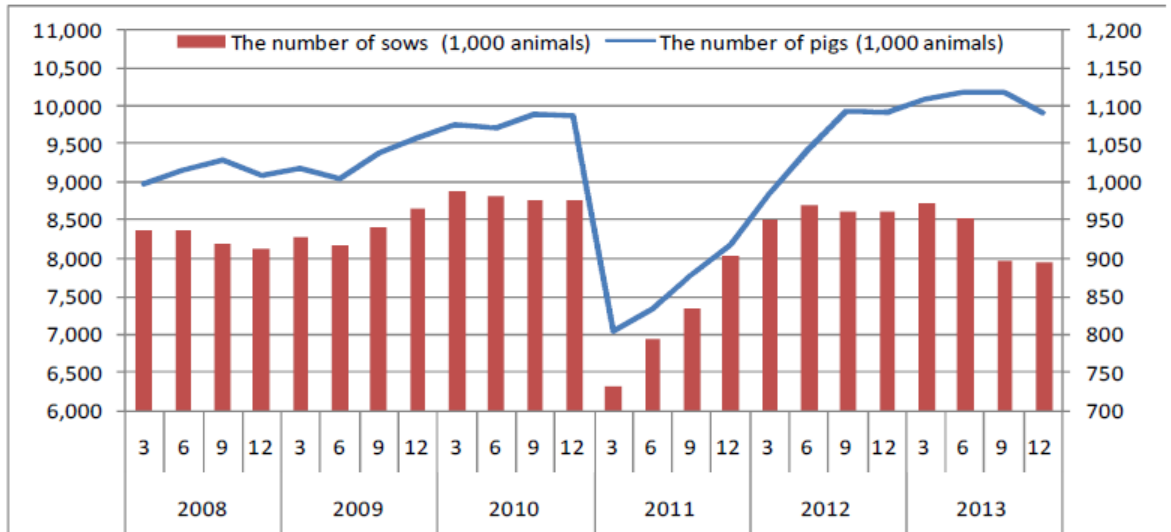
มีราคาถูกกว่า เป็นที่นิยมสำหรับ
กลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้ปานกลาง
กลุ่มธุรกิจร้านค้า ภัตตาคาร และ
ผู้ผลิตอาหารพร้อมรับประทาน

✘ อุตสาหกรรมสุกรในประเทศเกาหลีใต้

ประเทศเกาหลีใต้มีการนำเข้าเนื้อสุกรมากเป็นอันดับที่ 4 ของโลก รองจากญี่ปุ่น จีน และ เม็กซิโก โดยการนำเข้าส่วนใหญ่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.5 ต่อปี โดยในช่วงปี 2014 เป็นต้นมา ปริมาณการนำเข้าจากประเทศเยอรมัน สเปน และเนเธอร์แลนด์เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก การนำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 9.67 เช่นกัน ในขณะที่การนำเข้าจากประเทศแคนาดา และประเทศชิลีมีแนวโน้มที่ลดลง

การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมสุกรของประเทศเกาหลีใต้เริ่มต้นจากการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อย ในปี 2011 ทำให้จำนวนสุกรและการผลิตในประเทศลดลงปริมาณมากและรวดเร็ว ภายในระยะเวลา 3 เดือน จำนวนฟาร์มเลี้ยงสุกรลดลงร้อยละ 33 (ลดลงกว่า 2,000 ฟาร์ม) จำนวนสุกรลดลงร้อยละ 40 ราคาเนื้อสุกรในประเทศปรับตัวสูงขึ้นมาก ส่งผลให้ต้องมีการนำเข้าเนื้อสุกรจากต่างประเทศ เพื่อดำรงเสถียรภาพของตลาดจำหน่ายเนื้อสุกรในประเทศ โดยเฉพาะการนำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงประเทศแคนาดา และประเทศสหภาพยุโรป แต่ในทางกลับกันพบว่าเมื่อจำนวนฟาร์มลดลง แต่จำนวนสุกรต่อฟาร์มมีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก จากโดยเฉลี่ย 1,300 ตัวต่อฟาร์มในช่วงปี 2010 เป็นเฉลี่ย 1,750 ตัวต่อฟาร์มในปี 2013 สะท้อนถึงการปรับปรุงในประสิทธิภาพของการผลิตในอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น

SOUTH KOREA

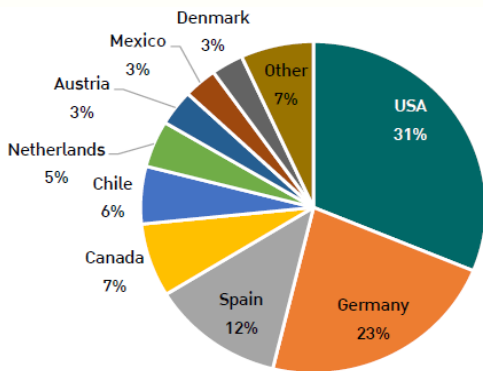

ผลจากความพยายามในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเนื้อสุกร ทำให้เกาหลีใต้สามารถผลิตสุกรได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ จึงจำเป็นต้องนำเข้าเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคภายในประเทศ และเกาหลีใต้ก็ยังมีการส่งออกเนื้อสุกรไปจำหน่ายยังต่างประเทศด้วย โดยส่งออกไปยังประเทศไทยมากที่สุด รองลงมาเป็นฮ่องกง

แม้ว่าชาวเกาหลีใต้นิยมบริโภคเนื้อสุกรที่ผลิตในประเทศเพราะมีความสดมากกว่า แต่ปริมาณการนำเข้าเนื้อสุกรก็เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากราคาเนื้อสุกรนำเข้ามีราคาถูกกว่าเนื้อสุกรที่ผลิตได้เอง และพบว่าราคาเนื้อสุกรในประเทศจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าราคาเนื้อสุกรนำเข้าถึงสองเท่า

การเปลี่ยนแปลงในนโยบายการนำเข้าเนื้อสุกรของประเทศเกาหลีใต้เริ่มต้นตั้งแต่ปี 1987 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เจรจาข้อตกลงทางการค้าเพื่อลดการกีดกันทางการค้าในสินค้าเกษตร โดยมีข้อตกลงในการปรับเปลี่ยนจากการไม่ให้นำเข้า เป็นให้โควตาการนำเข้า และภายใต้ General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) ในปี 1988 จึงทำให้ประเทศเกาหลีใต้เริ่มนำเข้าเนื้อสุกรภายใต้ระบบโควตาและปรับเปลี่ยนเป็นระบบภาษีในเวลาต่อมา และในปี 2018 อัตราภาษีนำเข้าสินค้าสุกรของประเทศเกาหลีใต้ เท่ากับร้อยละ 6.75 และจะลดลงเหลือ 0 ภายในปี 2021

ผลกระทบของการเปิดให้นำเข้าหรือมาจากสาเหตุของโรคระบาดภายในประเทศต่อการให้นำเข้าเนื้อสุกร ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศและโครงสร้างของการผลิตเนื้อสุกรภายในประเทศ ที่มีจำนวนเกษตรกรลดลง และการเลิกการผลิต ตลอดจนขนาดของฟาร์มที่มีขนาดใหญ่เพิ่มขึ้น สาเหตุอีกประการคือต้นทุนการผลิตที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับนำเข้า นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดให้นำเข้าส่งผลให้ความสามารถในความพร้อมเพียงของการผลิตในประเทศหรือ Sufficiency Ratio ของการผลิตสุกรในประเทศมีแนวโน้มที่ลดลงจากปี 2010 ที่เท่ากับร้อยละ 79 ก่อนจะเกิดปัญหากับอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศจนกระทั่งเท่ากับร้อยละ 72 แสดงถึงภาพรวมของการผลิต การบริโภค ราคา การนำเข้า ส่งออก และอัตราความพร้อมเพียงของการผลิตในประเทศเกาหลีใต้ แต่อย่างไรก็ตามการผลิตในประเทศยังสามารถผลิตได้ในอัตราที่เพิ่มขึ้น และประกอบกับราคาสุกรที่ผลิตในประเทศแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับเนื้อสุกรที่นำเข้าจึงส่งผลให้จูงใจผู้ผลิตในประเทศพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต และเพิ่มกำลังการผลิตมากขึ้น

6.49%

ปริมาณนำเข้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในช่วง 10 ปี 2007-2017

31%

นำเข้าจากประเทศสหรัฐอเมริกา ปริมาณมากที่สุด

GATT

ปี 1988 เริ่มนำเข้าเนื้อสุกรภายใต้ระบบโควตาและปรับเปลี่ยนเป็นระบบภาษี และภาษีจะลดลงเท่ากับ 0 ในปี 2021

72%

PORK SUFFICIENCY RATIO 2017
GATT 1988 เริ่มนำเข้าเนื้อสุกร ในปี 2011 เพิ่มการนำเข้าจากผลกระทบของโรคระบาด

2.66%

ปริมาณการผลิตเฉลี่ยในประเทศเพิ่มขึ้นต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017

EU-KOREA FTA

เริ่มปี 2011 ส่งผลให้ฟาร์มเลี้ยงสุกรที่มีขนาดน้อยกว่า 5,000 ตัว ต้องปิดกิจการ และจำนวนฟาร์มลดลงร้อยละ 6.7 ภาษีนำเข้าลดลงจาก 25% เป็น 8%

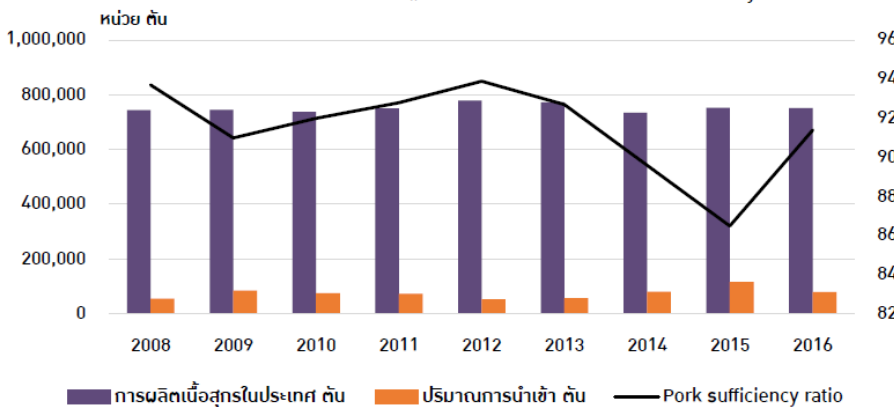
✧ อุตสาหกรรมสุกรในประเทศไต้หวัน

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมสุกรของไต้หวัน รัฐบาลได้มีนโยบายและข้อกำหนดหลายประการที่สนับสนุนเกษตรกรและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในประเทศ เพื่อให้อุตสาหกรรมมีความเจริญก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืน ประเทศไต้หวันสามารถผลิตเนื้อสุกรได้ค่อนข้างเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ โดยมีอัตราการฟักฟักตัวเองสูงถึงร้อยละ 91.4 และอัตราการบริโภคเนื้อสุกรก็สูงถึง 35.30 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ประเทศไต้หวันที่มีอัตราการผลิตที่มีแนวโน้มลดลง ในช่วงปี 2011-2014 และเพิ่มขึ้นจนคงที่ที่ประมาณ 752,236 ตันต่อปี โดยทิศทางของการนำเข้าเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 9 ต่อปี และอัตราความพอเพียงในการผลิตสุกรของประเทศมีอัตราเฉลี่ยที่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.27 ต่อปี แต่อย่างไรก็ตามการผลิตของประเทศไต้หวันยังคงมีส่วนที่มาก เนื่องจากในช่วงปี 1990 ถึงปี 1997 ประเทศไต้หวัน เป็นประเทศที่มีการผลิตมากกว่าความต้องการบริโภคในประเทศ และส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นที่เป็นตลาดหลัก และภายหลังของภาวะโรคระบาดในปี 1997 ประเทศไต้หวัน มีการปรับตัวของเกษตรกรที่เลิกการผลิตและเน้นการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศมากกว่าเพื่อการส่งออก

ปริมาณการส่งออกเนื้อสุกรของไต้หวันทำได้อย่างจำกัดนับตั้งแต่มีเหตุการณ์โรคระบาดในสุกร ทำให้สุกรเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และประเทศที่คู่ค้าสำคัญต่างยกเลิกการนำเข้าเนื้อสุกรจากไต้หวัน ไต้หวันจึงหันมาเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก ผนวกกับการส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการเลี้ยง และการผลิตเนื้อสุกร จึงทำให้ไต้หวันไม่ต้องพึ่งพาการนำเข้าเนื้อสุกรจากต่างประเทศมากนัก

TAIWAN

การผลิต การนำเข้า และ Pork Sufficiency Ratio

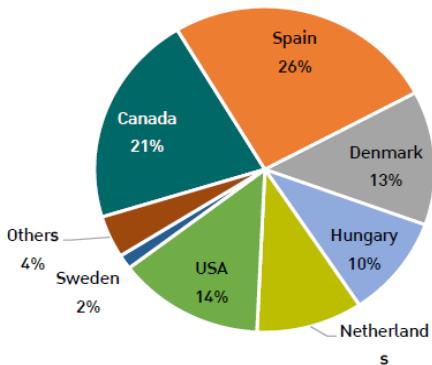

91%

PORK SUFFICIENCY RATIO 2016
เคยเป็นประเทศที่ส่งออกไปยังญี่ปุ่น 1997 เกิดโรคระบาด PED ส่งผลให้ต้องนำเข้า และการผลิตต้องปรับตัว

อันดับ 1 : 37 kg/year

ปริมาณการบริโภคเฉลี่ยต่อคนเป็นอันดับ 1 ของโลก

59%

นำเข้าจาก EU ปริมาณมากที่สุด ที่มาจาก สเปน เดนมาร์ก ฮังการี เนเธอร์แลนด์ และสวีเดน

จำนวนฟาร์มลดลงต่อเนื่อง

จำนวนฟาร์มลดลงร้อยละ 4.8 ต่อปี จาก 10,992 ฟาร์ม ในปี 2008 เหลือ 7,523 ฟาร์มในปี 2016 ฟาร์มขนาดกลาง 2,800 ฟาร์ม มีกำลังการผลิตร้อยละ 65

RACTOPAMINE FREE

นำเข้าเฉพาะเนื้อสุกรที่ปลอดสารเร่งเนื้อแดงเท่านั้น ที่มาจาก USA และ Canada

ต้นทุนการผลิตลดลงต่อเนื่อง

ต้นทุนลดลงอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยร้อยละ 0.634 ต่อปี จากการส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และความยั่งยืนในอุตสาหกรรมสุกร รูปแบบต่างๆ

9.03%

ปริมาณนำเข้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในช่วง 10 ปี

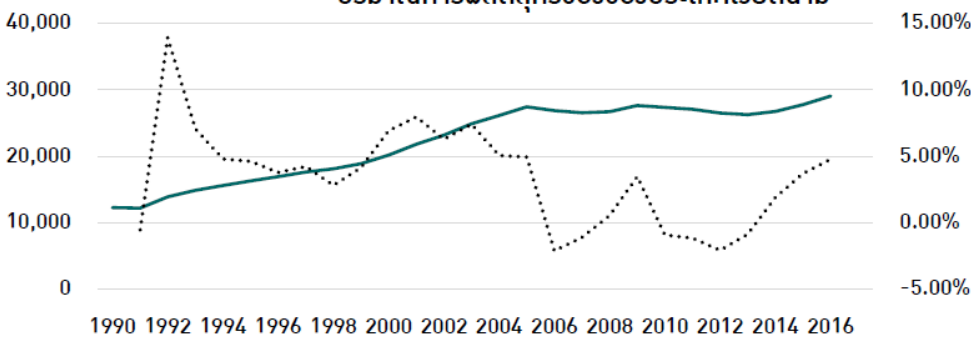
✘ อุตสาหกรรมสุกรในประเทศเวียดนาม

การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อสัตว์ รวมถึงเนื้อสุกรในเวียดนามในช่วงก่อนปี 2010 มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากจำนวนฟาร์มภาคครัวเรือนลดลง เนื่องจากต้นทุนการเลี้ยงสุกรสูง แต่ราคาขายไม่เป็นที่น่าพอใจ รวมถึงการขยายตัวของเมือง (Urbanization) ทำให้พื้นที่ทำการเกษตรลดลง มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กลิ่น และน้ำเสีย จากการเลี้ยงสัตว์ โรคระบาด และการฉีดวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ ไม่เป็นที่ยอมรับในบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ทำให้การส่งออกเนื้อสุกรเพื่อจำหน่ายยังต่างประเทศทำได้จำกัด ราคาเนื้อสุกรนำเข้าต่ำ และคุณภาพดีกว่าที่ผลิตได้ในประเทศ

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมสุกรของประเทศเวียดนามยังคงเป็นประเทศที่ผลิตและบริโภคในประเทศเป็นหลัก มีการนำเข้าเพียงสัดส่วนที่น้อย และเริ่มมีการขยายการส่งออกมากขึ้น อัตราการเติบโตของการส่งออกมีอัตราที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 36.5 ในช่วงปี 2007-2017 ในส่วนของการบริโภคในประเทศมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.31 ต่อปี ดังตารางที่ 4.26 นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของการบริโภคเนื้อสุกรยังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจากอัตราการบริโภคเฉลี่ยต่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากร โดยที่ค่าสัดส่วนความเพียงพอในการผลิตสุกรเพื่อการบริโภคในประเทศมีค่ามากกว่าร้อยละ 100 หมายถึงประเทศเวียดนามผลิตได้มากกว่าการบริโภคในประเทศและนับได้ว่าเกินดุลการค้าในสินค้าเนื้อสุกร โดยในปี 2017 นี้ประเทศเวียดนามได้เป็นประเทศผู้ส่งออกในลำดับที่ 10 ของการส่งออกเนื้อสุกรและการค้าในตลาดโลก ซึ่งนับได้ว่าประเทศเวียดนามกำลังมีทิศทางการขยายตัวของอุตสาหกรรมสุกรอย่างมาก

VIETNAM

ปริมาณการผลิตสุกรของของประเทศเวียดนาม

100.4%

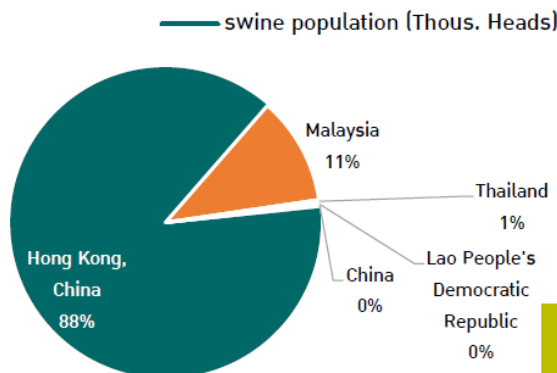
PORK SUFFICIENCY RATIO 2017
2006-2010 ได้รับผลกระทบจาก FMD ส่งผลให้การผลิตเพิ่มขึ้นต่ำ

4.14%

ปริมาณการผลิตเฉลี่ยในประเทศเพิ่มขึ้นต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017

8.59%

ราคาเนื้อสุกรมีอัตราเพิ่มขึ้นมากที่สุดเฉลี่ยในช่วง 10 ปี 2007-2017

88%

ส่งออกไปยังฮ่องกงมากที่สุด รองลงมาคือ มาเลเซีย และจีน ยกเลิกนำเข้าจากเวียดนามในปี 2016

1992-2006 เติบโตต่ำ

ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มรายย่อย เลี้ยงหลัที่บ้าน ต้นทุนสูงและประสบปัญหาโรคระบาด

2007-2016 เติบโตเชิงพาณิชย์

รัฐเน้นการผลิตเชิงพาณิชย์ ให้ได้ 35 ล้านตัวในปี 2020 เติบโตรวดเร็ว ยกเลิกภาษีวัตถุดิบอาหารสัตว์ เน้นผู้ผลิตรายใหญ่

36.5%

ปริมาณส่งออกเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในช่วง 10 ปี

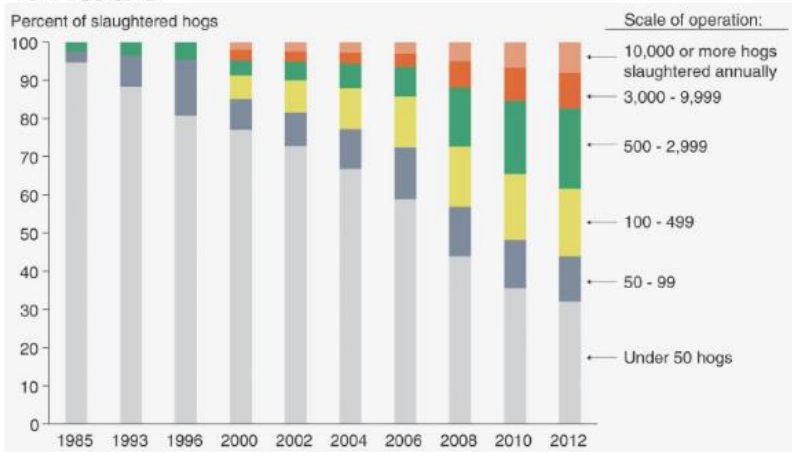
✂️ อุตสาหกรรมสุกรในประเทศจีน

การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมสุกรของจีนมีการปรับตัวจากการผลิตแบบรายย่อยเป็นรูปแบบเชิงพาณิชย์ที่ขยายกำลังการผลิตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามถึงแม้ประเทศจีนสามารถผลิตสุกรได้มากที่สุดแต่ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ หรืออัตราความพอเพียงของการผลิตเพื่อบริโภคเท่ากับร้อยละ 97 และมีแนวโน้มที่ลดลง โดยต้องนำเข้า แต่ปริมาณการนำเข้านับเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับปริมาณความต้องการบริโภค และการนำเข้าเนื้อสุกรของประเทศจีน ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป

ทิศทางของการเติบโตของการผลิตสุกรในประเทศจีนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 2.59 ต่อปี และปริมาณการนำเข้าเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 59 ต่อปี การส่งออกมีแนวโน้มที่ลดลง ทิศทางการเติบโตของอุตสาหกรรมสุกรในประเทศจีน ที่มีความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้นประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเติบโตของเศรษฐกิจ ที่เป็นปัจจัยในการเติบโตของอุตสาหกรรม รวมถึงบทบาทการสนับสนุนของภาครัฐ ที่เน้นอุตสาหกรรมการผลิตสุกรเชิงพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้น

นโยบายการสนับสนุนอุตสาหกรรมเนื้อสุกรของจีน มุ่งเน้นการปรับปรุงสายพันธุ์ ระยะเวลาในการดูแลนับตั้งแต่คลอดจนสามารถขายได้ (breeding and farrowing stage of production) ปรับเปลี่ยนระบบโครงสร้างและอุปกรณ์ที่ใช้ภายในฟาร์มขุนสุกร การให้เงินสนับสนุน ทั้งทางฝั่งผู้ประกอบการและผู้บริโภค เช่น ให้เงินสนับสนุนแก่ผู้ยากจนเพื่อซื้อเนื้อสุกร เปิดร้านขายเนื้อสุกรราคาถูก เป็นต้น รัฐบาลจีนยังจัดทำโครงการแทรกแซงราคาเนื้อสุกร ‘Hog price alert’ เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านราคาเนื้อสุกร โดยจะทำการรับซื้อเนื้อสุกรมาเก็บไว้ ในช่วงที่ราคาตกต่ำ เพื่อเพิ่มระดับอุปสงค์ในตลาด และจำหน่ายออกมาในช่วงเวลาที่เนื้อสุกรมีราคาสูง เพื่อเพิ่มปริมาณเนื้อสุกรให้เพียงพอ

CHINA

97.2%

PORK SUFFICIENCY RATIO 2017

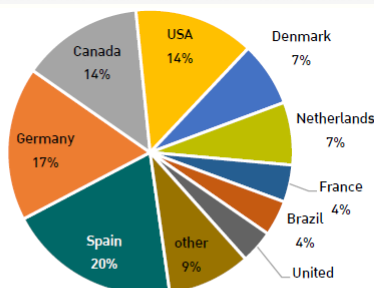
และมีแนวโน้มที่ลดลงเฉลี่ย -0.323% ต่อปี ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จาก 100% ในปี 2007

2.6%

ปริมาณการผลิตเฉลี่ยในประเทศเพิ่มขึ้น ต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017

-6.36%

แนวโน้มการส่งออก เฉลี่ยในช่วง 10 ปี 2007-2017 ลดลงต่อเนื่อง

60%

นำเข้าจาก EU เป็นส่วนใหญ่มาก รองลงมา แคนาดา และ สหรัฐอเมริกา 14%

SUPPLY SHORTAGES

แม้กำลังการผลิตในประเทศจะเพิ่มขึ้น แต่ด้วยราคาขายปลีกในประเทศที่สูง ประกอบกับผลกระทบจากโรคระบาด ส่งผลให้ต้องนำเข้าเป็นจำนวนมาก

59.4%

ปริมาณนำเข้าต่อปีเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ในช่วง 10 ปี

การนำเข้า เพิ่มขึ้น 2 เท่าในปี 2016

ประเทศจีนได้รับผลกระทบจาก Environmental laws ทำให้ต้องย้ายและปิดกิจการในพื้นที่แถบชายฝั่ง ส่งผลให้ราคาในประเทศสูง และต้องนำเข้าเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่าจากเดิม

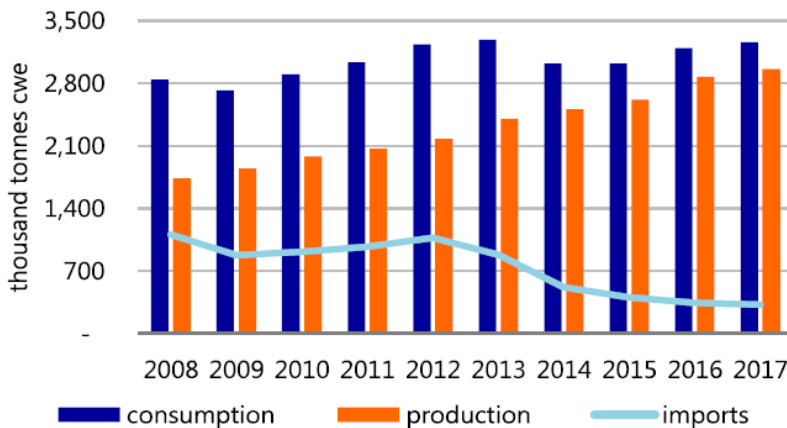
✧ อุตสาหกรรมสุกรในประเทศไทย

อุตสาหกรรมสุกรของประเทศไทยขยายตัวอย่างมาก มีกำลังการผลิตที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การนำเข้าลดลงและอัตราความพอเพียงของการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72 ในปี 2008 เป็นร้อยละ 93 ในปี 2017 เห็นได้ว่าการผลิตสุกรมีอัตราการเพิ่มขึ้น จากการผลิตสุกรในประเทศ 1.9 ล้านตัน เพิ่มขึ้นเป็น 3.3 ล้านตัน ภายใน 10 ปี แต่อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมการผลิตสุกรยังมีแนวโน้มที่จะขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและเป็นไปได้ว่าประเทศไทยเองจะมีอัตราความพอเพียงของการผลิตเพื่อบริโภคมีค่ามากกว่า 100 % ได้ ในช่วงเวลาไม่กี่ปีและกลายเป็นประเทศผู้ส่งออก

นอกจากนี้ในด้านของการบริโภคเองยังพบว่าแนวโน้มของประชากรยังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ในอัตราที่น้อย แต่อัตราการบริโภคเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.23 ต่อปี แสดงให้เห็นว่าตลาดเนื้อสุกรในประเทศไทยยังเติบโตตามจำนวนประชากรและการขยายตัวของเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น และส่งผลให้ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ภาครัฐยังมีนโยบายที่ปกป้องตลาดในประเทศอย่างมากด้วยข้อกีดกันและมาตรการทางการค้า เพื่อลดการนำเข้าและป้องกันอุตสาหกรรมสุกรในประเทศ

รัฐบาลรัสเซียจึงออกมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริม และคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศ เพื่อคงระดับการพึ่งพิงตัวเอง และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลก มีการส่งเสริมด้านการจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการ โดยมีการปล่อยวงเงินกู้ยืมระยะยาว 10 ปี สำหรับโครงการภาคการเกษตร ซึ่งมีระยะเวลาปลอดดอกเบี้ยอีกถึง 36 เดือน

RUSSIA

93.3%

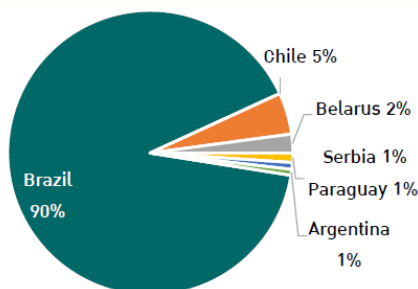
PORK SUFFICIENCY RATIO 2017 และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.64% ต่อปี ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จาก 74% ในปี 2007

6.4%

ปริมาณการผลิตเฉลี่ยในประเทศเพิ่มขึ้น ต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017

3.75%

แนวโน้มการบริโภคเพิ่มขึ้นมากที่สุด เฉลี่ย ในช่วง 10 ปี 2007-2017 จากรายได้ที่เพิ่มขึ้น

90%

นำเข้าจาก บราซิล รองลงมาคือ ประเทศซีลี ร้อยละ 5

RACTOPAMINE FREE

นำเข้าเฉพาะเนื้อสุกรที่ปลอดสารเร่งเนื้อแดงเท่านั้น

-6.75%

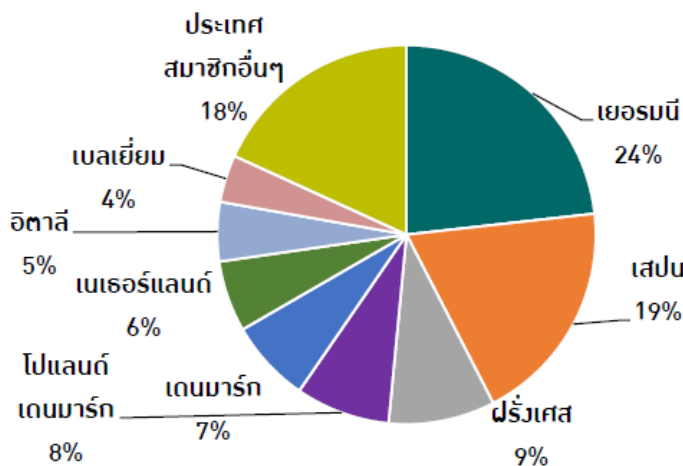
แนวโน้มปริมาณนำเข้าต่อปีเฉลี่ย ลดลง ในช่วง 10 ปี

นโยบายปกป้องการผลิตในประเทศ

ด้วยข้อกีดกันและมาตรการทางการค้ากับประเทศคู่ค้า เพื่อลดการนำเข้าและป้องกันอุตสาหกรรมสุกรในประเทศ

นอกจากนี้กลุ่มประเทศสหภาพยุโรปยังมีมาตรฐาน Certification of Animal Welfare ที่ต้องรับรองเพื่อความปลอดภัยในอาหารสำหรับประชาชนและเพื่อปกป้องสวัสดิภาพสัตว์ และประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเรื่องของ Hormones and Beta Agonists ที่เป็นเรื่องที่มีความขัดแย้งในหลายประเทศและส่งผลกระทบต่อการค้านำเข้าและส่งออกสินค้าสุกรอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปได้กำหนดมาตรฐานของสินค้าเนื้อสุกร ที่ปราศจากฮอร์โมนและ Beta Agonists ที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน Codex ที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน จึงทำให้การนำเข้าและส่งออกเนื้อสุกรกับประเทศยุโรป มีความแตกต่างจากมาตรฐานที่ Codex ได้กำหนดไว้และเป็นประเด็นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา อ้างว่าเป็นข้อกีดกันทางการค้าและไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง WTO

RACTOPAMINE FREE

ผลิตและนำเข้าเฉพาะเนื้อสุกรที่ปลอดสารเร่งเนื้อแดงเท่านั้น มีความแตกต่างจากมาตรฐานที่ Codex

-0.76%

ปริมาณการบริโภคเฉลี่ยใน EU ลดลงต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017 จากพฤติกรรมผู้บริโภคและประชากรที่เติบโตน้อย

มาตรฐานการผลิตที่สูง

Certification of Animal Welfare
Hormones and Beta Agonists
value-adding qualities
ส่งผลถึงการกีดกันทางการค้า และ
การแข่งขันในการส่งออกกับ USA

121%

PORK SUFFICIENCY RATIO 2017
และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย
2.64% ต่อปี ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา
จาก 74% ในปี 2007

0.4%

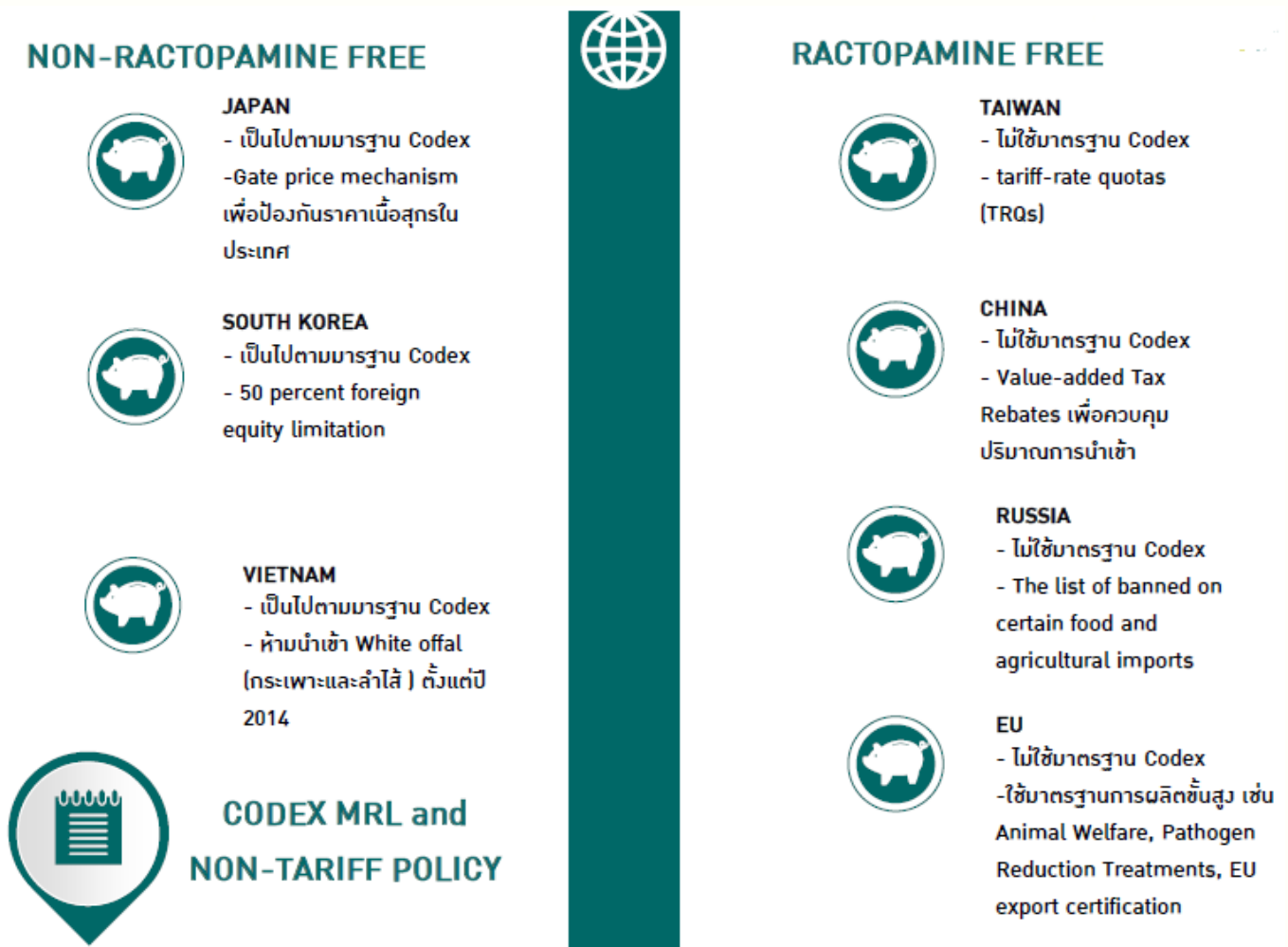
ปริมาณการผลิตเฉลี่ยในประเทศเพิ่มขึ้น
ต่อปี ในช่วง 10 ปี 2007-2017

อันดับ 1

มีส่วนการส่งออกมากที่สุดในโลก
ร้อยละ 36 ของการส่งออกรวมทั่วโลก

โดยภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมสุกรของประเทศกรณีศึกษาที่ผ่านมา มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ 2 ประการ กล่าวคือ 1) การเปิดให้นำเข้าสินค้าเนื้อสุกรจากต่างประเทศ ของญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน ส่งผลให้สินค้านำเข้าที่มีต้นทุนต่ำกว่า แข่งขันในด้านราคา และส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและเกษตรกร ที่ต้องเลิกการผลิตไป เนื่องจากไม่สามารถแข่งขันได้ จึงทำให้อัตราความพอเพียงของการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศ มีแนวโน้มที่ลดลง และ 2) ประเด็นในเรื่องของมาตรการกำหนดเนื้อสุกรที่นำเข้าให้ปลอดสารเร่งเนื้อแดง เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการกีดกันทางการค้า ที่ประเทศจีน รัสเซีย ไต้หวัน และสหภาพยุโรป โดยที่วัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อความปลอดภัยทางอาหารแก่ผู้บริโภค แต่การบังคับใช้มาตรการนี้มีส่วนในการปกป้องอุตสาหกรรมสุกรภายในประเทศด้วยเช่นกัน

✿ จัดทำโดย

สำนักประสานงาน “งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย”

สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ดร.ปิยะทัศน์ พาพอนุรักษ์ และ คุณวรภัทร จิตรไพศาลศรี

โทร. 02 640 0461 ต่อ 114, 105 Email piyatat@knit.or.th, worapat@knit.or.th

<http://www.agripolicyresearch.com/>